

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC THEO PHƯƠNG PHÁP NÊU TÌNH HUỐNG TRONG GIẢNG DẠY NỘI DUNG CHIẾN THUẬT TẠI TRUNG TÂM GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

Hoàng Hữu Hiệu

Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh - ĐH Thái Nguyên

Tóm tắt: Trong những năm học gần đây mục tiêu giảng dạy nội dung chiến thuật tại Trung tâm luôn được thiết kế phù hợp với đường lối, quan điểm của Đảng, tư tưởng Hồ Chí Minh và các yêu cầu hiện đại hóa Giáo dục quốc phòng. Trước đây, mục tiêu chủ yếu tập trung vào việc nhận thức lý thuyết cơ bản. Hiện nay, bên cạnh việc đảm bảo nhận thức, các mục tiêu phát triển kỹ năng thực hành, kỹ năng phân tích và xử lý tình huống, tư duy sáng tạo, và kỹ năng xã hội của SV được chú trọng hơn; nhằm đào tạo những công dân có đầy đủ phẩm chất và năng lực đáp ứng với những đòi hỏi của nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn cách mạng mới. Sự phát triển về mục tiêu dạy học chương trình GDQP&AN đòi hỏi phải có các nội dung, phương pháp, hình thức và kỹ thuật dạy học tương ứng có những chức năng thực hiện được nhiều mục tiêu dạy học khác nhau.

Từ khóa: Biện pháp nâng cao chất lượng dạy học theo phương pháp nêu tình huống; Giáo dục quốc phòng và an ninh

ENHANCING THE QUALITY OF TEACHING THROUGH THE SITUATIONAL TEACHING METHOD IN TACTICAL TRAINING AT THE NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION CENTER, THAI NGUYEN UNIVERSITY

Hoang Huu Hieu

National Defense and Security Education Center - Thai Nguyen University

Abstract: In recent academic years, the objectives of tactical training at the Center have been designed in alignment with the Party's guidelines, Ho Chi Minh's ideology, and the modernization requirements of national defense education. Previously, the primary goal was to provide students with a basic theoretical understanding. Currently, alongside ensuring knowledge acquisition, greater emphasis is placed on developing students' practical skills, analytical and problem-solving abilities, creative thinking, and social skills. This aims to train well-rounded citizens with the necessary qualities and competencies to meet the demands of national defense in the new revolutionary period. The evolving objectives of the national defense and security education program necessitate the implementation of corresponding teaching content, methods, formats, and techniques that can effectively achieve multiple educational goals.

Keywords: Measures to enhance teaching quality through the situational teaching method; National defense and security education.

Nhận bài: 18/02/2025

Phản biện: 05/03/2025

Duyệt đăng: 10/03/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nội dung học chiến thuật giữ vị trí đặc biệt quan trọng trong hệ thống Giáo dục quốc phòng và an ninh vì đây là nội dung học cung cấp những kiến thức và kỹ năng nền tảng về phương pháp và cách thức tổ chức các hoạt động tác chiến, giúp sinh viên hiểu rõ cách vận dụng lực lượng, địa hình, và thời gian để đạt được hiệu quả cao nhất trong các tình huống quân sự. Để thực hiện tốt những nội dung và yêu cầu trong đổi mới phương pháp giảng dạy đề tài đã đưa ra phương pháp nêu tình huống là một cách tiếp cận hiệu quả trong giảng dạy nội dung chiến thuật, giúp sinh viên phát triển kỹ năng tư duy, phân tích và giải quyết vấn đề. Để nâng cao chất lượng giảng dạy tại Trung tâm GDQP&AN, cần áp dụng đồng bộ nhiều giải pháp từ phía giảng viên (GV), cơ sở đào tạo và sinh viên (SV).

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học theo phương pháp nêu tình huống trong giảng dạy nội dung chiến thuật tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên

2.1.1. Về phía giảng viên

Một là: Tăng cường tính chủ động, tích cực của GV trong việc cập nhật thông tin, kiến thức, kỹ năng để truyền đạt được kiến thức lý thuyết và giải quyết tốt tình huống đặt ra.

Để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao trong công tác giảng dạy và đào tạo lĩnh vực QP&AN, giảng viên cần nâng cao tính chủ động và tích cực trong việc cập nhật các thông tin, kiến thức mới. Trong lĩnh vực QP&AN, tình hình và chiến thuật thay đổi thường xuyên. Do đó, việc giảng viên không ngừng học hỏi và nắm bắt các xu hướng, phương thức chiến đấu mới là hết sức cần thiết. Ngoài ra, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ quân sự

cũng đòi hỏi giảng viên phải thường xuyên cập nhật. Những công nghệ tiên tiến như trí tuệ nhân tạo (AI), hệ thống vũ khí tự động, drone, hay hệ thống phòng thủ hiện đại không chỉ thay đổi bản chất của chiến tranh mà còn đặt ra những thách thức và cơ hội mới.

Hai là: Kết hợp linh hoạt giữa phương pháp dạy học tình huống với các phương pháp giảng dạy khác.

Việc kết hợp linh hoạt giữa phương pháp dạy học tình huống với các phương pháp giảng dạy khác là một trong những cách tiếp cận hiệu quả để nâng cao chất lượng giảng dạy nội dung chiến thuật. Dạy học tình huống là phương pháp lấy các tình huống thực tiễn hoặc giả lập làm trung tâm, qua đó sinh viên được tham gia phân tích, đánh giá và giải quyết vấn đề trong bối cảnh cụ thể. Phương pháp này không chỉ giúp sinh viên phát triển kỹ năng tư duy phản biện và ra quyết định mà còn tạo cơ hội rèn luyện khả năng làm việc trong môi trường áp lực, gần gũi với thực tế nghề nghiệp.

Ba là: Tiến hành xây dựng ngân hàng câu hỏi đa dạng và phù hợp với tình huống thực tế

Giảng viên cần nghiên cứu, thiết kế các tình huống sát với thực tế, đảm bảo sự đa dạng và phù hợp với trình độ của sinh viên, đồng thời cập nhật và điều chỉnh thường xuyên để tạo ra môi trường học tập sinh động và hiệu quả. Để làm được điều đó, giảng viên cần nghiên cứu, phân tích các tình huống thực tế trong chiến đấu và quốc phòng hiện nay để xây dựng các tình huống mô phỏng có tính thực tế cao. Những tình huống này phải phản ánh đúng đặc thù và yêu cầu của các tình huống QP&AN trong bối cảnh hiện tại, chẳng hạn như các chiến thuật phòng thủ, tấn công, tác chiến trong điều kiện đặc biệt, hoặc các tình huống liên quan đến an ninh mạng, khủng bố, hay bảo vệ biên giới.

Bốn là: Tăng cường sử dụng công nghệ trong giảng dạy

Giảng viên có thể sử dụng các công cụ hỗ trợ hiện đại như phần mềm mô phỏng, trình chiếu 3D, hoặc hệ thống bản đồ số để tái hiện các tình huống chiến thuật, giúp SV hình dung rõ hơn về vấn đề và tăng tính trực quan cho bài giảng. Trước tiên, việc áp dụng công nghệ hiện đại là yếu tố không thể thiếu để hỗ trợ cho quá trình giảng dạy tình huống. Các phần mềm mô phỏng chiến thuật đóng vai trò quan trọng trong việc tái hiện các tình huống thực tế một cách sinh động và trực quan.

Năm là: Xây dựng hệ thống các tiêu chí đánh giá và phản hồi linh hoạt

Để nâng cao chất lượng dạy học và hỗ trợ SV trong việc phát triển kỹ năng xử lý tình huống, giảng viên cần xây dựng các tiêu chí đánh giá cụ thể và đưa ra các phản hồi kịp thời, mang tính xây dựng. Đây là một giải pháp quan trọng giúp SV không chỉ nắm vững kiến thức mà còn có thể cải thiện khả năng ứng dụng kiến thức vào thực tiễn.

2.1.2. Về phía sinh viên

Một là: Tăng cường tự học và nghiên cứu thêm tài liệu ngoài giờ học

Một giải pháp quan trọng từ phía SV để nâng cao chất lượng dạy học theo phương pháp nêu tình huống trong giảng dạy chiến thuật là tăng cường tự học và nghiên cứu thêm tài liệu ngoài giờ học. Việc chủ động tìm kiếm và nghiên cứu các tài liệu bổ sung không chỉ giúp SV làm giàu thêm kiến thức lý thuyết mà còn tạo điều kiện để họ tiếp cận các tình huống chiến thuật thực tế, từ đó nâng cao khả năng phân tích và giải quyết vấn đề.

Hai là: Chủ động tham gia thảo luận và đóng góp ý tưởng trong lớp học

Khi tham gia thảo luận, sinh viên có cơ hội chủ động đóng góp ý tưởng và chia sẻ quan điểm của mình về các tình huống chiến thuật. Điều này không chỉ giúp SV khắc sâu kiến thức lý thuyết mà còn tạo ra môi trường học tập tương tác, nơi mỗi SV đều có thể thể hiện suy nghĩ và tìm kiếm các giải pháp sáng tạo cho vấn đề. Việc chia sẻ và tranh luận giúp SV học cách diễn đạt quan điểm một cách rõ ràng, mạch lạc, đồng thời cải thiện kỹ năng thuyết phục và giao tiếp. Hơn nữa, việc lắng nghe ý kiến của bạn bè và GV cũng giúp SV mở rộng tầm nhìn, học hỏi từ những quan điểm khác và phát triển tư duy phản biện.

Ba là: Tăng cường sử dụng công nghệ hỗ trợ học tập

Một giải pháp quan trọng từ phía sinh viên để nâng cao chất lượng dạy học theo phương pháp nêu tình huống trong giảng dạy chiến thuật là sử dụng công nghệ để hỗ trợ học tập. Công nghệ hiện đại cung cấp nhiều công cụ hữu ích giúp SV hình dung rõ hơn về các tình huống chiến thuật, từ đó nâng cao khả năng phân tích, ra quyết định và thực hành trong môi trường mô phỏng.

2.1.3. Biện pháp từ phía cơ sở đào tạo

Một là: Đầu tư xây dựng cơ sở vật chất và trang thiết bị hiện đại.

Để triển khai phương pháp dạy học nêu tình huống một cách hiệu quả, Trung tâm cần đầu tư vào các phòng máy bắn tập hiện đại với các thiết bị hỗ trợ, bao gồm máy chiếu, âm thanh và hệ thống thao trường chiến thuật cấp tổ. Những trang

thiết bị này không chỉ giúp cải thiện chất lượng bài giảng mà còn tạo điều kiện thuận lợi cho SV trong việc tiếp cận và áp dụng các tình huống chiến thuật thực tế.

Trang thiết bị hiện đại, đầy đủ các công cụ như máy tạo giả, máy bắn tập và hệ thống âm thanh, sẽ giúp GV truyền đạt bài giảng một cách trực quan và sinh động. Các công cụ này cho phép GV mô phỏng các tình huống chiến thuật, từ đó giúp SV dễ dàng hình dung và hiểu rõ hơn về các tình huống mà họ sẽ phải đối mặt.

Hai là: Tăng cường kết nối với các chuyên gia và tổ chức quốc phòng

Việc hợp tác với các chuyên gia quân sự hoặc các tổ chức GDQP sẽ giúp xây dựng các kịch bản tình huống thực tế, mang tính ứng dụng cao, và phù hợp với tình hình QP&AN hiện nay. Đây là yếu tố quan trọng giúp SV có cơ hội học hỏi từ các chuyên gia, đồng thời nâng cao chất lượng và tính thực tiễn của các bài giảng.

Các chuyên gia quân sự, với kinh nghiệm thực tiễn phong phú, có thể cung cấp cho GV và SV những tình huống chiến thuật thực tế, phản ánh đúng các tình huống có thể xảy ra trong thực tế. Việc sử dụng các tình huống này không chỉ giúp SV nâng cao khả năng phân tích, đánh giá và giải quyết vấn đề, mà còn giúp họ phát triển kỹ năng ra quyết định trong môi trường đầy thử thách. Các tình huống chiến thuật này cần phải được thiết kế sao cho phù hợp với những thay đổi và thách thức trong lĩnh vực QP&AN, nhằm giúp SV có cái nhìn sâu sắc và thực tế về công việc họ sẽ phải đảm nhận sau khi ra trường.

Ba là: Xây dựng kho dữ liệu học liệu số

Việc tạo ra một kho học liệu số gồm các bài giảng, tài liệu học tập, và tình huống mẫu sẽ giúp giảng viên và SV dễ dàng truy cập và sử dụng trong quá trình dạy và học, từ đó nâng cao hiệu quả học tập và giảng dạy.

Kho học liệu số là nơi lưu trữ các tài liệu học tập phong phú, bao gồm bài giảng, sách giáo khoa, các nghiên cứu, bài viết chuyên môn, và các tình huống chiến thuật mẫu được thiết kế phù hợp với chương trình đào tạo. Kho dữ liệu này không chỉ

giúp giảng viên dễ dàng tra cứu, cập nhật tài liệu mới mà còn tạo điều kiện cho SV tiếp cận thông tin một cách nhanh chóng và thuận tiện. Việc sử dụng học liệu số giúp SV chủ động trong việc tìm kiếm tài liệu bổ sung, từ đó làm giàu thêm kiến thức lý thuyết và nâng cao khả năng phân tích tình huống chiến thuật.

Bốn là: Xây dựng và hoàn thiện về nội dung giảng dạy chiến thuật

Trong lĩnh vực GDQP&AN, nội dung giảng dạy chiến thuật đóng vai trò cốt lõi trong việc nâng cao chất lượng đào tạo và chuẩn bị cho SV đối mặt với những thách thức thực tế. Để đạt được hiệu quả cao, cơ sở đào tạo cần chú trọng xây dựng và hoàn thiện nội dung giảng dạy chiến thuật theo các yêu cầu cụ thể, đảm bảo sát với thực tiễn, phù hợp với năng lực người học và kết nối chặt chẽ giữa lý thuyết và thực hành.

Xây dựng và hoàn thiện nội dung giảng dạy chiến thuật không chỉ là nhiệm vụ quan trọng mà còn là trách nhiệm của cơ sở đào tạo trong việc nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập. Việc thiết kế nội dung sát với thực tiễn, đảm bảo tính logic và phù hợp với trình độ SV, cũng như tích hợp giữa lý thuyết và thực hành, sẽ tạo nên tảng vững chắc cho sự phát triển của SV. Đây là yếu tố cốt lõi để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao trong lĩnh vực QP&AN.

III. KẾT LUẬN

Phương pháp dạy học nêu tình huống trong giảng dạy chiến thuật đòi hỏi một hệ thống giải pháp đồng bộ từ ba yếu tố: Giảng viên, SV và cơ sở đào tạo. Giảng viên cần thiết kế các tình huống học tập sinh động và hỗ trợ SV phát triển kỹ năng phân tích và giải quyết vấn đề; SV cần chủ động học tập, tham gia thảo luận và rèn luyện các kỹ năng làm việc nhóm, giao tiếp; cơ sở đào tạo cần đầu tư vào cơ sở vật chất, công nghệ và hợp tác với các chuyên gia để cung cấp môi trường học tập tốt nhất. Chỉ khi cả ba yếu tố này được kết hợp chặt chẽ và đồng bộ, phương pháp dạy học nêu tình huống mới có thể phát huy tối đa hiệu quả trong việc đào tạo các cán bộ quốc phòng có đủ năng lực và sẵn sàng đối mặt với những thử thách thực tế trong công tác bảo vệ an ninh quốc gia.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT ngày 18 tháng 3 năm 2020 về Chương trình Giáo dục quốc phòng và an ninh trong trường Trung cấp SP, cao đẳng SP và cơ sở giáo dục Đại học.

Bộ Giáo dục và Đào tạo, Vụ giáo dục Quốc phòng và an ninh (2024), Tập huấn cán bộ quản lý, Giảng viên giảng dạy môn học giáo dục quốc phòng và an ninh các trường Cao đẳng sư phạm, cơ sở giáo dục Đại học, Trung tâm GDQP&AN.

Cao Ngọc Báu (2019). Sử dụng phương pháp dạy học theo tình huống trong giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh. Giáo dục lý luận chính trị quân sự.

Hoàng Hữu Hiệu (2024). Nâng cao chất lượng dạy học theo phương pháp nêu tình huống trong giảng dạy nội dung chiến thuật tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên.